

[Transcript] Forklart / Sånn kan én dommer stanse aborter over hele USA

I Texas har én konservativ dommar nå bestemt at USA's mest populære abortpille skal bli forbutt. Og det i hele USA.

Og sånt blir det bråk av.

What do we want? When do we want it?

Pillen, mye pristod, har vært fullt lovlig å bruke i 23 år.

Og forbudet moten vekker nå voldsom motstand i USA.

Hvordan kan en mann få til alt dette?

Du hører på å få klart fra Aftenposten i dag er det tårstag 13. april.

Og mitt navn er Philip A. Johannesburg.

Delma Anklevan, du er journalist her i Aftenposten, og har fullt abortkampen i USA i det siste.

Hvem er Matthew Kessmerick?

46 år, hvit kortklip mann, tidligere er han jobbet som advokat og aktor.

Og i 2019 så ledet han en juridisk gruppe som blant annet jobbet mot rettighetene til innvandrere og LBTQ-personer.

Men i dag så er han altså en Føderaldommer i byen Amarillo, som ligger i Texas.

Åkrat, det er en viktig og litt teknisk ting man må få med seg om Kessmerick.

Hva betyr det at han er en Føderaldommer, Delma?

Først og fremst, for å være en Føderaldommer, så må man bli nominert av presidenten.

Så må man bli godkjent av Senate.

Og når man har blitt nominert og blitt Føderaldommer, så gjelder rollen livet ut.

Og siden Matthew Kessmerick er en Føderaldommer, så jobber han med lover og saker som gjelder hele USA.

På en måte kan han si at han er distriktets mann i møte med lover som bestemmer over hele landene.

Noe som også betyr at denne Texas-dommeren har ganske så mye makt.

Og nå har Kessmerick bestemt noe som kan få konsekvenser for hele USA.

Hvis vi skal ta det fra starten, så handler det om at staten Texas ble saksekt av en gruppe av bortmodstandere.

Og om MIFE-priston, altså den vanligste av bortpilling.

Abortmodstandere vil at pilling skal bli ulovlig og mener USAs legemiddelverk godkjente pilling på feil grunnlag for flere tiårsiden.

Gruppen ble opprettet i Texas etter at Høyesterett omgjorde USAs abortpraxis i fjor.

Høysansynlig var målet da å få Kessmerick som dommer siden man vet at han er kjent for å være konservativ.

Og for i fredag så bestemte altså Kessmerick at saksekarne skulle få rett, og dermed landet et forbud mot pilling i hele landet.

Hva baserer han den avhjølsen på?

Kessmerick mener pilling ikke har vært forsvarlig gransket av USAs mat- og helsetilsyn, kalt FDA.

Det er til tross for at abortpillen ble utredet i fire år, før den ble til at som medicin i år 2000, altså for 23 år siden.

Men likevel mener Kessmerick at FDA ignorerte noen av utfordringene med pillen.

Altså at grunnlaget Mifepriston ble godkjent på ikke var godt nok.

Fra før så vet vi at slike piller kan gi bivirkninger som kvalme, oppkast og kramper.

Men dette er bivirkninger som er vanlige for dem som tar medisinska bort også her i Norge.

[Transcript] Forklart / Sånn kan én dommer stanse aborter over hele USA

Og nå går den konservative dommeren innfor et forbud mot Mifepriston i hele USA. Altså abortpillen som har blitt brukt i over halvparten av de medisinske aborttilfellene i landet. Og av mange som ble forsøket om å få by pillen først regnet som et juridisk langskudd, altså veldig usansydlig.

Så da dette søksmålet fra denne anti-abortgruppen likevel førte frem, og Kessmerick kom sin kjennelse, så gikk det et gisp gjennom USA.

Man har blant annet sett at interessegrupper i USA ofte velger dommeret som er enige i deres synspunkter.

Og antall konservative søksmål i Amarillo har derfor skapte anklager om dommer-shopping. Mange mener at for eksempel høyerextreme grupper oppsøker Kessmerick for å lettere vinne frem i retten. I tillegg har demonstrasjoner mot denne avgjørelsen nå spredde seg til hele landet.

Blant annet, under en høyring mellom Kessmerick og en anti-abortgruppe, sto for eksempel kvinner fra den feministiske gruppen Women's March uten for rettsalen i Amarillo,

og demonstrerte med fargerike plakater med budskap om at abort er viktig for kvinnerisen.

Og dette pilleforbudet har satt fyr på en allerede glohetkamp om abort i USA.

Ikke bare har Matthew Kessmerick fått abort for kjempe mot seg, men også dvite hus.

Telma, hva slags motstand møter denne avgjørelsen nå?

Flere av USAs federale myndigheter, som for eksempel President Joe Biden, er ikke enige i kjennelsen.

Og kort i dette er Ankity.

Biden er selv sagt at han vil kjempe for at dette forbudet ikke skal skje.

Denne kjennelsen forbudet for amerikanske fundamentale fredag,

og interfører med en kvinnlig omvendighet til å kjøre kjennelsen om sin egen kvinne.

Det vite hus er også sagt at hvis denne kjennelsen skulle bli stående, så ville det ikke være noen godkjente,

resappellate medisiner som ville være trygg fra denne typen ideologiske politiske angrep.

Også utenfor politikken møter kjennelsen motstand. Organisasjonen Whole Women's Health driver 6 klinikker i 5 stater.

Og de sier at de vil fortsette å dele ut markplistenpillen privat de er stukende.

Og det er flere ting som gjør at det er en lang vei å gå før og bortpillen forsvinner helt fra det amerikanske markedet.

Blandt annet har det kommet kritikk fra flere juridiske eksperter.

En av dem er Greer Donnelly. Han er justprofessor ved universitetet i Pittsburgh, og har spesialisert seg på helsetjenester for gravide.

Donnelly sier at Kashmerick er en føderal dommer med null vitenskaplig bakgrunn,

og at han bare getter seg fram for å vurdere hver eneste vitenskaplige avhjulse FDA har tatt.

En ann avhjulse som kom om trend samtidig gjør saken enda mer komplisert.

En dommer i delstaten Washington behovedret at ingen myndigheter kan begrense tilgangen til Maifplisten i 17 demokratiske stater,

og dette står i sterk kontrast til beslutningen i Texas.

Hvorfor det?

De to avhjulsene kan ikke forenes, og derfor tror man at en av disse sakene eller begge, vil hende opp i USAs høysterett ganske raskt.

Og der har abortspørsmålet vært flere ganger før. Den første gangen var i 1973.

[Transcript] Forklart / Sånn kan én dommer stanse aborter over hele USA

We'll hear arguments number 18, the row against Wade.

Den svært kjente avhjulsen i saken mellom kvinnen Jane Rowe, og statsadvokat Henry Wade, stod lenge igjen som en viktig dom.

En dom som i praksis gav en nasjonal rett til selbestemt abort i USA, frem til fostervar levedyktig.

Men i fjor ble den dommen, kalt row mot Wade, satt til side.

Vi har en fredag i USA har høysterett i dag fjernet retten til selbestemt abort på nasjonalt nivå.

That is the landmark legalized abortion.

As at Roe v. Wade has been overturned, and the question of abortion has been returned to the states.

Dette skjedde jo i fjord sommer.

Og da hadde høysterett fått tre nye dommerer som Donald Trump hadde utnødt.

Liste tre var en av konservative dommerer, som kunne tenkes og omstøtte Roe v. Wade.

Så kom den sånn sak opp til domstolen, og etter en lekarsel dillig på samarbeid som skapte mye bredulier,

så kom dommeren i juni, og da viset at de omstøtte dommeren og sendte retten til bestemme dette tilbake til Delsdam.

Kjetil Hansen er sjuanlist her i Aftenbossen, og skal fra høsten av flytte til Washington D.C. for å bli vår neste USA-korespondent.

Abortsaken er en veldig splittende sak politisk,

og forholdsvis tydelig så deler den de to store partiene i to, hvor demokratene støtter selbestemt abort,

og Republikanene i varierende grad vil få by abort.

Da har AISA en slags sprengkraft til å være ideologisk, og til å splitte landet i mange måter kanskje følelsesladet.

Og hvis du har fulgt med på abortkampen i USA i det siste, så har du kanskje fått med deg at noe har skjedd etter at Row mot Wade Dommen forsvant.

Da ble det nemlig opp til hver enkelt delstat å bestemme reglene for selbestemt abort.

Den har jo beslutningen om dette å gå tilbake til delstatene. Der er det masse rettsaker og politiske krangler gående i forskjellige statene.

Det er nå 12-13 stater hvor abortet mer eller mindre har blitt forbudt, og så er det kanskje 10 til hvor det er muligheter for å bli det.

Det er andre delstater som er styrt av demokrater, og man gjør det motsatte hvor de sier at vi vil hjelpe kvinner fra andre stater som kommer hit slik at de kan få av abort her og så.

For nå kan jo hver delstat bestemme selv hva vi gjør i abortspørsmålet.

Hva gjør at en mann kan ta en beslutning som kan få så store konsekvenser for USA å kje til?

Det er flere sider ved det, og det er jo hvor den rettsystemet i USA er organisert.

Denne dommeren er da federal dommer i den nordredige stikte av Texas.

Det betyr at han har ingenting å gjøre med lokale lovbrud.

For å si det enkelt, hvis du vil ønske å saksøke ordføreren din eller guvernøren din, så går du ikke til denne dommeren.

Hvis du vil saksøke Joe Biden, går du til denne dommeren, og det er på en måte det som har skjedd her.

[Transcript] Forklart / Sånn kan én dommer stanse aborter over hele USA

Denne dommeren kan da få en av de mest populære abortpillene i USA til å bli forbudt? I teorien kan han det. Når man har en sånn juridesaks, så starter den nederst rettsystemet. Han har ikke gått så veldig langt. Han har bare satt frem i det som er kallet steg. Han har vannligvis en beslutning som gjelder intelydere. Han har sagt at han setter da en slik steg på godkjennelsen av dette leggemiddelet. Dette er et federalt organ, så han er federaldommer som kan han gjøre det. Og så er det jo da alle problemene med at et vertsøs skal jo da denne saken gå oppover i rettsystemet. Og da kan Biden ha jo aldri det anket, og det er en anketomstol et skritopp som tar stilling til saken i neste runde. Og så går eventuelt en sak helt opp til Høysterett som bestemmer. Og senere er det sånn at alle disse federale dommerne som det er noen hundre av i USA, de må da følge det som Høysterett har sagt. Men Kjetil, hvordan vil alt dette påvirke kampen om abortretter i USA fremover? Det er jo litt interessant, fordi det er som sagt at delstatene som nå skal bestemme i abortsaken. Men dette medle brukes jo til omtrent halvparten av aborten i USA, og det kan jo sendes i posten. Sånn at hvis du er en kvinne i Texas og trenger og ønsker å få tatt den bort, så kan du også få tilsent dette medle i posten. Og det er noe av det de forsøker å få en slutt på med dette søksmålet fra Texas. Så det er to ting som vil være viktig her. Det ene er at man i stater der abort er fra butt, ikke kan bestille abortfile og få den sent i posten. Og det andre er at demokratiske stater der aborten er lovlig, så vel det blir dyrare og vanskeligere, fordi alle abortene må gjennomføres chirurgisk. Denne loven som Texasdommer nå vil få gjennom, den kjenelisen, kan det føre til større konsekvenser for legeminnelig industrien i USA? Ja, det er enkelte spørsmål nå. Hvis en av de styrkstommer, en federalist i sommer, kan overkjøre legeminnelverket og si at den og den medicinen er forfarlig, så kan du det etttert tenkes pluss lurskje med andre mediciner. Nå har vi dette medlevert påmerket det i over 20 år, og det rener som mer ufarlig enn for eksempel penicillin og jagera. Men for legeminneler er det ingen som har gått i sak for å få ut via gras. Du har hørt en podcast fra Aftenposten. Det var regionalistene Thelma Klevan og Kjetil Hansen, som i dag forklarte hvordan en dommer kan få by USA's mest brukte abortpille. Lydene du har hørt er hentet fra Nyhetsbyrået AP, Deutsche Welle, NRK og USA's Høysterett. Denne episoden er laget av Jenny Føleland, Fride Ness Nonsta og meg, Philip A. Johannesburg. Resten av forklart er Synesøhol, Olav Eggesvik og Anders Wehberg. Og hvis du ikke er helt lei i USA enn nå og har lyst til å lyte til mer av det som skjer der, så anbefaler jeg Aftenposten USA som kommer ut hver tirsdag og er tilgjengelig for abonenter, altså på AP enn nå og i podmet i appen. Vi høres.